

ฐานการเรียนรู้ ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้คู่ศาสตร์พระราชา

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วตามความต้องการของประชาชน

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๒

ระเบิดจากข้างใน

หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนา ให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาก่อน มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๓

แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหา จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า ที่คนมักจะมองข้าม

“...ถ้าปวดหัวคิดอะไรไม่ออก...
ต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...
เพื่อให้อยู่สภาพที่คิดได้...”

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๔

ทำตามลำดับขั้น

ทรงเริ่มต้นจากสิ่งทีจำเป็นที่สุดของประชาชนก่อน ได้แก่ สาธารณสุข ต่อไปจึงเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นสำหรับประกอบอาชีพ

การพัฒนาประเทศต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่ก่อนจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและเศรษฐกิจขั้นสูง

โดยลำดับต่อไป

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๕

ภูมิสังคม

การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึง

- (๑) ภูมิประเทศของบริเวณนั้น (ดิน น้ำ ป่า เขา ฯลฯ)
- (๒) สังคมวิทยา (นิสัยใจคอของผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี ของท้องถิ่น)

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๖

องค์รวม

ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic)

หรือมองอย่างครบวงจร

ทรงมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๗

ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ

มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม และรอมชอม

กับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและ

สภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน

“ไม่ติดตำรา”

ไม่ผูกมัดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม

กับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริง

ของคนไทย

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๘

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่าย

และประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่น

และประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ

มาแก้ไขปัญหา โดยไม่ต้องลงทุนสูง

หรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก

“ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูกป่า

โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ

จะได้ประโยชน์งบประมาณ”

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๙

ทำให้ง่าย – simplicity

ทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไข
งานการพัฒนาประเทศ ตามแนวพระราชดำริโดยง่าย
ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทรงโปรดที่จะทำสิ่งยาก
ให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย
“ทำให้ง่าย”

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๐

การมีส่วนร่วม

ทรงเป็นนักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน
หรือ เจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกัน แสดงความคิดเห็น
เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน
**“...ต้องหัดทำให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น
แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด
เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ
การระดมสติปัญญาและประสบการณ์ อันหลากหลาย
มาช่วยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ
ที่สมบูรณ์นั่นเอง...”**

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๑

ประโยชน์ส่วนรวม

**“...ใครต่อใครก็มาบอกว่า ขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม
อาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้ว ส่วนตัวจะได้อะไร
ขอให้คิดว่า คนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้น มิได้ให้แต่ส่วนรวม
อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่มีส่วนรวม
ที่จะอาศัยได้...”**
(มช. ๒๕๑๔) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม
เป็นสำคัญเสมอ

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๒

บริการที่จุดเดียว

ทรงให้ **“ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”**
เป็นต้นแบบในการบริหารรวมที่จุดเดียว เพื่อ
ประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาใช้บริการ จะประหยัดเวลา
และค่าใช้จ่าย โดยมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ
มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว
**“...เป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือ
ประชาชนจะได้รับประโยชน์และเส้นทางของเจ้าหน้าที่
จะให้ประโยชน์”**

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๓

ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

การเข้าใจถึงธรรมชาติ และต้องการให้ประชาชน
ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหา
ของธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ
จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ เช่น
การแก้ไขปัญหาลำเลียงน้ำ โดยพระราชทานพระราชดำริ
การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก (ต้นไม้)
ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๔

ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติ
และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ และแนวปฏิบัติ
ที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาวะ
ที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดี
ขับไล่ น้ำเสีย การใช้ผักตบชวาบำบัดน้ำเสีย
โดยดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๕

ปลูกป่าในใจคน

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน
แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดิน
และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”
การที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมา
จะต้องปลูกจิตสำนึกให้คนรักป่าเสียก่อน

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๖

ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุนคือกำไร Our loss is our gain...
การเสียคือการได้ ประเทศที่จะก้าวหน้าและการที่
คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”
หลักการคือ “การให้” และ “การเสียสละ”
เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุข
ของราษฎร “...ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุด
ที่เราเสียนั้นเป็นการได้ทางอ้อมตรงกับงานของ
รัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่ง คือ
เงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชน
อยู่ดีมีสุขก็ต้องลงทุน...”

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๓

การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ
เพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น ด้วยการแก้ไขปัญหา
เฉพาะหน้า เพื่อให้เขาแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป
แล้วขั้นต่อไปก็คือ การพัฒนาให้เขาสามารถ
อยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ
“พึ่งตนเองได้” ในที่สุด

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๔

พออยู่พอกิน

สำหรับประชาชนที่ตกอยู่ในวงจร
แห่งความทุกข์เข็ญนั้น ได้พระราชทานความช่วยเหลือ
ให้เขาสามารถอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” เสียก่อน
แล้วจึงค่อยขยายให้มีโอกาสสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป
“...ถ้าโครงการดี ไม่ให้เข้าประชาชน จะได้กำไร
จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น
จะได้ประโยชน์ต่อไป...”

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๑๕

เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความเข้มแข็ง
หรือภูมิคุ้มกันทุกด้าน ซึ่งจะสามารถทำให้อยู่ได้
อย่างสมดุล ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง
ปรัชญานี้ได้มีการประยุกต์ใช้
ทั้งระดับบุคคล องค์กร ชุมชน และทุกภาคส่วน
มาแล้วอย่างได้ผล

หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
มก. น้อมนำคำพ่อสอนสู่การปฏิบัติ

๒๐

ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจแม้จะมีความรู้น้อย
ก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่า
ผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”
(๑๘ มี.ค. ๒๕๓๓)

